

Позиция на Асоциацията на Българските Енергийни Агенции за АЕЦ „Белене“ и рисковете за България

Сагата за АЕЦ „Белене“ продължава повече от 25 години. Новата ситуация, след незаконното поръчване на реактори ВВЕР 1000 за АЕЦ „Белене“, осъждането на България да заплати 620 млн. евро за тези реактори, политическата нестабилност и битката за власт понастоящем породиха нови манипулации, отклонения от здравия разум и рискове с дългосрочни последици за страната:

- Поради липса на прираст в електроенергийното търсене в близките десетилетия АЕЦ „Белене“ не е нужно за електроенергийния баланс на страната [1]. Строителството на АЕЦ „Белене“ е в противовес и с демографското, икономическо, енергийно и екологично развитие на ЕС, в съответствие с което до 2050г. България не се нуждае от нови базови мощности с изключение на 500 MW през 2045г. [2].
- Евентуалното строителство на два нови хилядника ВВЕР 1000 т.е. общо 4 хилядника базови мощности, стремителното навлизане в електроенергетиката на ВЕИ и недостига на маневрени мощности поставят тежки условия за динамичната устойчивост на националната електроенергетика и надеждността на електроснабдяването.
- При себестойност 11-12 евроцента / кВтч (4-5 пъти над тази на АЕЦ „Козлодуй“ и повече от два пъти над прогнозираната себестойност в Европа), АЕЦ „Белене“ е неконкурентноспособна и няма да има място в либерализирания европейски електроенергиен пазар.

¹http://abea-bg.org/images/stories/Electroenergy/Book%20%20Elektroenergy_1,3%20-%2018%2012%202012.pdf

²EU Reference Scenario 2016 Energy, transport and GHG emissions Trends to 2050: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/ref2016_report_final-web.pdf

- Дискусията по **сеизмичния риск на площадката „Белене“** датират от 70-те години на миналия век. Сеизмичното огнище във Вранча (на 150 км на север от Румъния) е предизвикало редица катастрофални земетресения, последното от които стана на 4 март 1977г , при което загиват 1400 души. В Свищов (на 10,5 км от площадката Белене) се срутват няколко блока, близо половината къщи и сгради са повредени, загиват 120 души. Руски учени през юни 1983г. предлагат, поради високата ѝ сеизмичност, площадката „Белене“ да се изостави и да се търси нова площадка. Има основания да се счита, че една от причините немската компания RWE POWER, избрана за стратегически инвеститор в проекта „Белене“, да се откаже от проекта, са обезпокояващите сведения за подценен сеизмичен риск на площадката „Белене“. Въпреки урока от Фукушима, довел до намаляване на дела на ядрената енергетика в световното енергийно развитие и драматичните земетресения в Италия, предлагащите строителството на АЕЦ „Белене“ игнорират напълно сеизмичният риск за централата.
- **Недоказан от практиката проект.** За АЕЦ „Белене“ е избран руски проект, известен като AES-92 - един от няколкомеждинни проекта между ВВЕР-1000 и ВВЕР-1200/MIR-1200, който ще се строи серийно в Русия и други страни. Проектът AES-92 няма да бъде строен никъде другаде, т.е. за него няма да може да се ползва опита от експлоатацията на серия от еднотипни реактори. Детайлният технически проект на АЕЦ „Белене“ се доработва до април 2009 г., което поражда съмнения за качеството на приетите конструктивни решения. Проектът е връщан два пъти от НЕК за доработване.
- **Недоказано високо качество.** Постигането на високо качество при изработване на оборудването и изграждането на АЕЦ също е един от основните фактори за осигуряване на безопасност. Опитът с доставки за АЕЦ “Козлодуй“, включително с двигателните механизми на 5 и 6 блок залепнали в горно положение по щаслива случайност недовели до тежка авария, строителството на руски атомни централи в Китай, Индия и Иран, както и публикации в Русия, поставят под съмнение качеството на закупуваното оборудване , произведено без международен независим контрол. Ще отбележим че изработването на основното оборудване за петия реактор на Финландия (Olkiluoto 3) става под контрола на ядрените регулатори на Финландия, Франция и Англия. За първия блок на АЕЦ „Белене“, както и за доизработваното понастоящем за 2-ри блок оборудване не е изпълняван независим контрол на качеството. Това също е и една от основните причини за оттеглянето на RWE POWER от проекта.

- **Екологични рискове в дългосрочен план.** Съществуващата в момента ядрена програма не решава дългосрочните екологични рискове от работата на АЕЦ „Козлодуй“, свързани с управлението на отработеното ядрено гориво (ОЯГ) и радиоактивните отпадъци (РАО). Изграждането на АЕЦ „Белене“ ще задълбочи тези проблеми и ще ги направи още по-трудно разрешими, още повече, че тя няма да е държавна, а ще бъде собственост на неясни, засега, чуждестранни инвеститори.
 - Съхранението на ОЯГ от първите 6-7 години работа на АЕЦ „Белене“, ще става при реакторните басейни. Проблемите с дълговременното съхраняване на ОЯГ не са коментирани в докладите за ОВОЗ.
 - РАО с ниска и средна активност -в доклада за ОВОЗ за АЕЦ „Белене“ се казва, че не са посочени технологии за преработване на РАО. Изграждането на Националното хранилище за ниско и средно активни отпадъци закъснява с години. Проблемът с осигуряването на безопасността при евентуално превозване на РАО от АЕЦ „Белене“ към националното хранилище (където и да се намира то), не е анализиран и разработван.
- **Извеждане от експлоатация** - демонтажът, разрушаването и почистването на сгради и конструкции, обработката и съхраняването на получените РАО и ОЯГ изискват огромни средства, които съставят 10-15 % от началните разходи. Поколениято, което ще ползва АЕЦ трябва да плаща за това. Финансирането става чрез набиране на средства в специални фондове. За АЕЦ „Белене“ няма информация на колко са оценени тези разходи и как ще бъдат набирани.
- **Гражданска отговорност за ядрена вреда.** В света няма единна система за регулиране на гражданската отговорност за ядрена вреда. Има два основни международни инструмента, които не са в сила в всички европейски държави. Няколко примера за прилагането им: Германия: Отговорността за ядрена вреда е неограничена, като всеки оператор е длъжен да осигури покритие за 2,5 млрд. евро; Англия: Отговорността е вдигната на 1,2 млрд. евро на инцидент. Финландия: Закон изисква от оператора застраховка от минимум 700 млн. евро, като отговорността му е неограничена. Япония: Отговорността на всеки оператор е 1,2 млн. долара на инцидент. САЩ: Отговорността е над 10 млрд. долара на инцидент; Русия: Установена е на ниво 350 млн. долара. България: гражданската отговорност за ядрена вреда е установена на 96 млн лева (около 49 млн. евро). Сравнена със западните страни, дори с Русия, тя е незначителна.

Към представените по-горе технологични, икономически и екологични рискове на изграждането на АЕЦ „Белене“, простичко резюмирано от манипулаторите като: „Да се вземем за ръце и да си построим АЕЦ „Белене““, могат да се добавят и две големи измерения на това строителство:

- **АЕЦ „Белене“ с AES-92 поставя България в пълна енергийна зависимост от една страна**, което противоречи на политиката на ЕС за намаляване на енергийната зависимост.
- При построяване на АЕЦ „Белене“ с **AES-92 - оборудване от края на 20-ти век** би се използвало и поддържало **до края на 21-ви век**, което е немислимо както с оглед на динамичното развитие на технологиите на енергетиката, така и поради общата политическата неустойчивост на света.

И все пак **при наличие на всички тези рискове възможно ли е да бъде построена АЕЦ „Белене“? „Да“, ако при известни обстоятелства България даде гаранции на инвеститор за изкупуване на произведената електроенергия от централата. Това означава, че при себестойност 0,11 €/кВтч и неконкурентоспособност на централата, България поема максимален пазарен риск по принципа “take or pay” да изкупува произведена електроенергия в продължение на повече от 15 години на сума **около 25,84 млрд.евро - фантастично икономическо бреме**, което държавата не може да изпълни. Това означава също, че при консолидирани активи на БЕХ на стойност около 8,5 млрд.лв (4,25 млрд.евро), инвеститорът може да осъди държавата и да стане собственик не само на всички активи на БЕХ (НЕК ЕАД, ЕСО ЕАД, „Булгаргаз“ ЕАД, „Булгартрансгаз“ ЕАД, „Булгартел“ ЕАД, АЕЦ „Козлодуй“, ТЕЦ „Марица-изток 2“ „Мини Марица-изток“ и АЕЦ „Белене“), а практически да стане собственик на България. Това ли е всъщност главната цел на сагата АЕЦ „Белене“, чиято финална фаза, започнала с престъпното поръчване на оборудване при спрян от парламента проект, завършва с финансово заробване на цялата държава ?**

Нека не позволим на олигархията този черен сценарий за България!

6.12.2016г. XII Национална конференция на АБЕА, зала Сердика, Хотел Балкан, София